

مهندس امیر نظری
کارشناس صنایع چوب

نقدی بر کتاب کارگاه صنایع دستی (چوب)

کتاب «کارگاه صنایع دستی» (چوب) که با کد ۴۸۴/۳، در رشته‌ی صنایع دستی، شاخه‌ی فنی و حرفه‌ای تدریس می‌شود، از ترکیب خوبی از نظر فصل‌بندی و بخش‌های گوناگون برخوردار است. در فصل اول آن به کلیات، و سپس در فصول بعدی به اصول ساخت معرق و منبت اشاره شده است. هدف کلی کتاب، آموزش ساخت معرق و منبت چوب است.

اگر از طرح جلد شروع کنیم، می‌بینیم که در کل مفهوم صنایع دستی چوبی به بیننده القا می‌شود، اما از منبت‌کاری چیزی دیده نمی‌شود و یک عکس از کاربرد غلط‌گیره برای برش چوب دیده می‌شود.

بخش اول «کلیات»

ترتیب فصل‌ها به خوبی رعایت شده است و

هدف‌های رفتاری مناسبی برای این بخش تعریف شده‌اند که با توجه به محتوای کتاب، تعداد آن‌ها می‌تواند کمی بیشتر نیز باشد. در تعریف درودگری، ترجیح دارد آن را طوری معرفی کرد که به عنوان پایه و پیش‌نیاز صنایع دستی چوبی مطرح شود. هم‌چنین، به جای تصویر ۱-۱-۱ می‌توان تصویری جامع‌تر قرار داد تا محصولات درودگری را بهتر معرفی کند. در تصویر ۱-۱-۷، در قلاب و تنکه را زیر گروه گره چینی آورده است که به نظر می‌رسد مناسبی و یک کار درودگری محض است.

باشد. تصویر ۲-۴-۱ کاربر را در حال برش یک قطعه چوب با ماشین اره کرد میزی نشان می‌دهد. او که از قطعات حفاظتی ماشین استفاده کرده، ولی از وسایل ایمنس فردی مانند عینک، گوشی و کفش ایمنی بهره نبرده است.

در بخش چوب در صنایع دستی ایران، از جدول مشخصات چوب به خوبی و بجا استفاده شده است. در تعریف فرآورده‌های مستقیم چوب بهتر است تعاریف مؤسسه‌ی استاندارد و تحقیقات صنعتی مبنا قرار گیرد. در انواع برش چوب به طور کلی سه برش مماسی، شعاعی و عرضی در چوب وجود دارد و برش لوله‌ای در بحث «تیه روکش» یا «لایه» مطرح است. ترجیح دارد تحت عنوان تهیه‌ی لایه به روش لوله‌بری و هم‌چنین تهیه‌ی روکش به روش مخروطی از آن یاد شود.

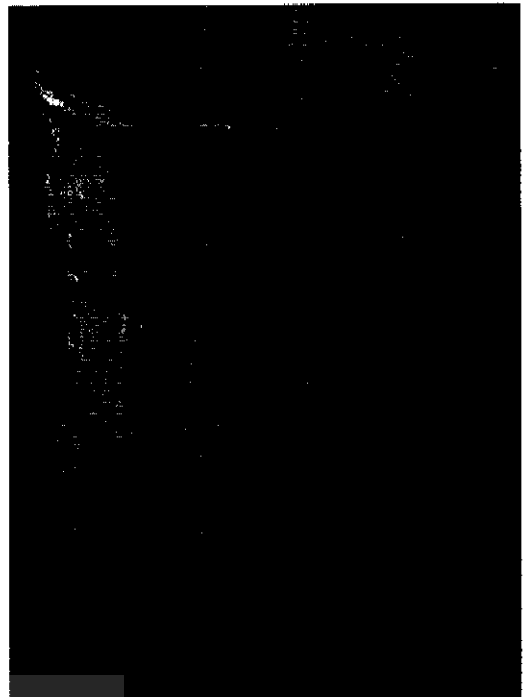
در تعاریف مربوط به رطوبت چوب، پیشنهاد می‌شود از تعاریف استاندارد تهیه شده در «مؤسسه‌ی استاندارد و تحقیقات صنعتی»، قابل دست‌یابی از طریق سایت www.isiri.org استفاده شود. در تصویر ۱۳-۱-۵، روش چیدن چوب غیر استاندارد است. تصویر ۲۰-۱۱ برش شعاعی یک چوب راش را با رنگ‌های سیاه نشانی از باختگی چوب، یعنی فعالیت نوعی قارچ

در بخش فلز، کنده‌کاری خراطی و ابزارزنی جزو کنده‌کاری آورده شده است. درحالی‌که اصول کار در خراطی ماشینی، با اصول کار کنده‌کاری متفاوت است و ترجیح دارد به‌عنوان یک بخش مستقل در نظر گرفته شود. هم‌چنین زهوارزنی یک کار کاملاً ماشینی است و زهوار در کارگاه درودگری به‌صورت سفارشی تولید و یا به صورت آماده از بازار تهیه می‌شود.

بخش تاریخی‌چینی صنایع دستی چوبی در ایران به‌خوبی تنظیم شده است.

در بخش ویژگی‌های کارگاه صنایع دستی چوب، بهتر است به جای تصویر ۱-۳-۱، تصویر مناسب‌تری که گویای شعاع عمل اطراف ماشین‌آلات درودگری است، آورده شود و به صورت نمای افقی (پلان) باشد. تصویر فعلی که یک کارگاه نامنظم و به‌هم‌ریخته رایج تصویر کشیده است، برای این موضوع مناسب نیست.

در بخش بهداشت و ایمنی در کارگاه چوب، به کلیاتی اشاره شده است که بسیار مفید به نظر می‌رسند. تصویر ۱-۴-۱، روش به‌کارگیری اره‌ی عمودبر و فاصله‌ی دست نسبت به آن را به خوبی نمایش داده است. ولی از گیره‌ی مناسبی برای بستن یک قطعه‌ی ترکیبی توخالی استفاده نشده که ممکن است خطر آفرین

فصل دوم «معرق چوب»

از هدف‌های رفتاری مناسبی با توجه به متن این فصل استفاده شده است و همچنین خودآزمایی‌ها به خوبی هدف‌های رفتاری را پوشش می‌دهند. برای بخش‌های عملی نیز ارزش‌یابی عملی گنجانده شده است. این فصل به خوبی اصول ساخت معرق را به صورت نظری و عملی توضیح می‌دهد و از تصاویر مناسبی نیز برخوردار است.

فصل سوم «منبت چوب»

از هدف‌های رفتاری و خودآزمایی‌های مناسبی با توجه به محتوای فصل استفاده شده است. برای بخش‌های عملی نیز ارزش‌یابی عملی گنجانده شده است. این فصل به خوبی اصول منبت‌کاری را به صورت نظری و عملی توضیح می‌دهد و از تصاویر مناسبی نیز برای نمایش ابزارها و مراحل انجام کارهای عملی برخوردار است. شکل ۲-۵-۳ به وضوح نمایانگر یک تابلوی معرق منبت نیست و بهتر است از شکل ۱۷-۱-۱ و یا تصویر مشابه استفاده شود. هم‌چنین در زیرنویس شکل ۳-۳-۶، مبلمان استیل‌کاری آورده شده است که بهتر بود، سبک مبلمان آورده می‌شد.

مخرب چوب، نشان می‌دهد و رگه‌های مذکور، رگه‌های طبیعی چوب نیستند. در بخش ابزارهای نگه‌دارنده، بهتر است به گیره‌ی موازی که روی میزهای درودگری استاندارد وجود دارد نیز اشاره‌ای شود.

تصویر ۵-۶-۱، تصویر اژه‌ای است که تحت عنوان «اژه‌ی دست» از آن یاد شده، در حالی که در درودگری به «اژه دم روباه» معروف است. درودگران بیشتر از یک اژه‌ی دستی دنده رو به عقب استفاده می‌کنند که به آن اژه‌ی دست می‌گویند.

در بخش رنده‌ها، بهتر است به جای «ابزار رندنده» از «انواع رنده» استفاده شود. در عنوان، به جای «رنده‌ی شاخ گاوی»، «رنده‌ی بال کیبوتری» آورده شود. رنده‌ی الکتریکی نیز به «رنده‌ی برقی دستی» معروف است.

در بخش اتصالات چوبی، چون اکثر اتصالات با چسب به یکدیگر متصل می‌شوند، بهتر است به جای «اتصال چسبی» از عنوان «درز ساده» استفاده شود. در بین اتصالات، از اتصال کام و زبانه تصویر آورده شده، ولی به آن اشاره نشده و اتصال نیم نیم صحیح‌تر است. تصویر ۴-۷-۱ اتصال قلیف با زبانه‌ی جدا به صورت عرضی را نمایش می‌دهد که بهتر است اصلاح شود.